

BIBLIOGRAFIA 2004

Carles PUIGFERRAT. *Sant Julià de Vilatorça després de la Pesta Negra de 1348: Mortaldats, fams i tribulacions d'una parròquia osonenca*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 2004. 183 p. (Sèrie Monografies; 24). 15 €.

Carles Puigferrat va guanyar el Premi Plana de Vic l'any 2001 amb aquest estudi sobre la parròquia de Sant Julià de Vilatorça després de la Pesta Negra de 1348. L'origen d'aquest llibre el trobem en el seu treball d'investigació dins el curs doctoral sobre «El gest, la paraula i el text: Formes de transmissió de sabers a l'edat mitjana» (UB), dirigit per la Dra. Mercè Aventín.

Tot i que s'han realitzat nombrosos estudis generals que tracten la crisi baixmedieval a nivell europeu i català, i que en els darrers anys també s'ha aprofundit en la història de les diferents parròquies de la comarca d'Osona, encara són pocs els treballs que estudien la crisi del segle XIV a nivell local.

El llibre s'estructura en deu capítols que es poden agrupar en tres blocs. En primer lloc trobem el context geogràfic. Els cinc següents capítols els dedica a l'estudi de la situació del terme abans de la pesta. L'autor descriu els límits i els camins de la parròquia, i a continuació ens situa en el context de crisi que es vivia al camp català. Després d'una introducció que ens situa en un àmbit més general, Puigferrat analitza no només la demografia i la crisi econòmica, sinó les conseqüències i solucions. Els darrers capítols els dedica a les cases fortes, la sagrera i les pedreres i picapedrers.

La documentació que l'autor utilitza és prou àmplia com per dedicar-li un apartat. Són més de sis-cents els documents aplegats, provinents la majoria de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, on es conserva la documentació parroquial. L'autor ha consultat diverses sèries, datades entre els segles XI i XVIII. També s'han consultat altres arxius, però de manera més puntual.

La bibliografia que utilitza és àmplia, inclou des dels treballs clàssics fins als més recents; articles d'història local i comarcal, i l'índex onomàstic i topogràfic és de gran utilitat.

L'índex d'il·lustracions recull els mapes i plànols (5) i les fotografies (26). Els mapes ens ajuden a situar el terme de Sant Julià de Vilatorrada i els masos i la sagrera de la parròquia, i inclou una planta croquis feta el 1914 per l'arquitecte Josep Maria Pericas. Aquests no segueixen, però, les mateixes escales. Les fotografies, en blanc i negre i en color, ens permeten veure què es conservava a finals del segle XIX i principis del segle XX, i què en resta en l'actualitat. No recull, en canvi, els quadres que utilitza, aclaridors i que ens ajuden a entendre el text. El primer d'aquests quadres és destacable perquè recull per primera vegada la cronologia dels esdeveniments i calamitats a Osona entre el 1348 i el 1391, ampliant l'àmbit local de l'estudi. El segon quadre il·lustra les conseqüències d'aquestes calamitats amb la informació dels masos de la parròquia vers el 1380: a banda del nom del mas supervivent, també ens indica els masos abandonats, la forma d'unió i la data d'aquesta, sintetitzant el que desenvolupa al llarg del capítol. El darrer quadre conté els habitants documentats a la sagrera entre el 1348 i el 1386, i s'inclou en el capítol dedicat a la sagrera de Sant Julià, en el qual fa un estudi rigorós sobre el naixement i l'evolució de la sagrera comparant-la amb les altres conegudes de la comarca.

Tal com el mateix autor indica a la introducció, el treball no parla de molins ni de la condició social de la pagesia, una única mancança que resol mostrant documents relacionats amb aquest tema.

La principal aportació d'aquest llibre és que analitza una parròquia de la qual es conserva un important volum documental en un període fonamental per entendre la crisi del segle XIV. Aquesta crisi va suposar una davallada demogràfica, deguda en gran part a la pesta negra (1348) però inscrit en un segle amb dificultats econòmiques, canvis socials i lluites polítiques, i va afectar una societat minvada de recursos. Aquests canvis econòmics i les pèrdues demogràfiques van influir en la societat, i l'autor ens explica quin impacte va tenir a la parròquia de Sant Julià i com va començar allí la recuperació per sortir de la crisi.

Es tracta, en resum, d'un llibre rigorós i didàctic, amb una exposició clara que el fa accessible a un públic especialista i alhora atractiu per a la gent interessada en la matèria.

Irene Llop i Jordana

Jaume FONT I GAROLERA. *Osona, la terra i la gent*. Vic: Eumo, 2004. 430 p. 58 €.

L'obra de Font és un llibre especial perquè rarament trobem reflexions sobre el territori on la implicació emocional convisqui amb l'anàlisi més descriptiva i acadèmica.

El seu llibre és el resultat d'una percepció real, sobre el terreny, dels paràmetres geogràfics en un entorn que presenta una forta personalitat i idiosincràsia. Jaume Font pertany a la doble categoria de teòric de la geografia regional i, alhora, fill de la comarca; per tant, el seu text fluirà enmig d'aquests dos paràmetres, aportant